

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף קטו

אמר רבינא: כך אמר הלל (= האמורא), לא יכרוך אדם מצה ומרור ביחד ויאכלם, לפי שחובת אכילת מצה בזמן הזה (= שאין קרבן פסח) היא מדאורייתא ואילו חובת אכילת מרור בזמן הזה היא מדרבנן, והמרור שהוא מדרבנן מבטל את טעם המצה שהיא מדאורייתא.

הלל (= התנא) סובר שמצוות לא מבטלות זו את זו. אמרו על הלל שהיה כורך את הפסח מצה ומרור ביחד ואוכלם. (הוא הלל הזקן שהיה חי בזמן בית המקדש).

כל שטיבולו במשקה: כגון ירק בחומץ, צריך ליטול ידים לפני אכילתו. מפני שגזרו חכמים על סתם ידים שיהיו בדרגת שני לטומאה, ואמנם אין 'שני' יכול לטמא חולין, אבל 'כל הפוסל את התרומה (= שני) מטמא את המשקים להיות תחילה' (= ראשון), כלומר כאשר הידים שהם שניות נוגעות במשקה שעל האוכל הרי שהמשקה נעשה 'ראשון', ולכן עליו ליטול את ידיו לפני אכילתו.

אמר רב פפא, מכך שצריך ליטול ידים לפני אכילת מרור, מוכח שצריך לשקע את המרור בחרוסת משום קפא (= ארס שנמצא במרור ויש סכנה באכילתו, והחרוסת מבטלת אותו), שע"י שהוא משקע אותו בחרוסת הוא נוגע בחרוסת ולכן הוא צריך ליטול את ידיו.

ואמר רב פפא, לא ישהה אדם את המרור בתוך החרוסת, שמא מתיקות החרוסת תבטל את מרירות המרור, ולא יצא ידי חובת אכילת מרור.

אדבריה רב חסדא וכו': אף שנטל את ידיו בטיבול ראשון של שאר ירקות, עליו ליטול את ידיו שוב כשמטבל את המרור בחרוסת. הגמרא סברה לומר שזה נאמר בשאר ימות השנה - שכשנטל את ידיו לטיבול ראשון לא ידע שיטבל שוב, והסיח את דעתו בינתיים. למסקנת הגמרא זה נאמר לגבי ליל הסדר - שכיון שלאחר הטיבול הראשון הוא אומר הגדה והלל, יש לחשוש שמא הסיח את דעתו ונגע בדבר טינוף, ולכן חייב ליטול שוב לטיבול השני.

([המשך בדף הבא ↓](#))

אמר רבא: בלע מצה, יצא ידי חובה, שהרי אכל. בלע מרור, לא יצא ידי חובה, לפי שצריך שיהיה לו טעם מרור זכר ל"וּמְרָרוּ אֶת תַּיְהִים", ובבליעה אינו מרגיש טעם מרור. כך מצה ומרור יחד בסיב הגדל סביב הדקל ובלע אותם, אף ידי מצה לא יצא, משום שלא היה בפיו ממש לא מצה ולא מרור.

אמר רב שימי בר אשי וכו': המנהג שלהם היה להסב על מיטות, והיה שולחן לפני כל אחד ואחד, ולכן צריך להניח מצה ומרור וחרוסת לפני כל אחד ואחד. ועוקרים את השולחן רק מלפני אומר ההגדה (טעם עקירת השולחן כדי שישאלו התינוקות). אבל למנהגנו מניחים מצה מרור וחרוסת רק לפני אומר ההגדה, ולא עוקרים את השולחן מלפניו אלא מסלקים את הקערה. (רשב"ם).

אביי היה יושב בליל הסדר לפני רבה (= אביי התייתם מאביו ואימו ורבה גידל אותו), ראה אביי שהגביהו את השולחן מלפני רבה, אמר אביי עדיין לא אכלנו ואתם כבר עוקרים את השולחן? אמר לו רבה ע"י שאלתך פטרת אותנו מלומר 'מה נשתנה', שכיון שאתה שאלת אנחנו כבר לא צריכים לשאול אלא רק לענות על שאלתך - שלפי שהשתעבדנו במצרים לכן אנו עושים את כל הדברים הללו.

לחם עוני: מצה נקראת 'לחם עוני', שנאמר "לא תאכל עליו חֶמֶץ שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי". הטעם: 1. לחם שעונים עליו הרבה דברים (= הגדה והלל). 2. לחם עני - כשם שעני אוכל פת פרוסה לפי שאין לו פת שלימה, כך אנחנו מברכים 'על אכילת מצה' על מצה פרוסה. 3. כשם שעני מסיק את התנור ואשתו אופה מיד לאחר ההיסק כדי שהתנור לא יתקרר בינתיים, כך מצה בעל הבית מסיק את התנור ואשתו אופה מיד כדי שהעיסה לא תחמיץ בינתיים.